

Авторське право: комп'ютерні програми

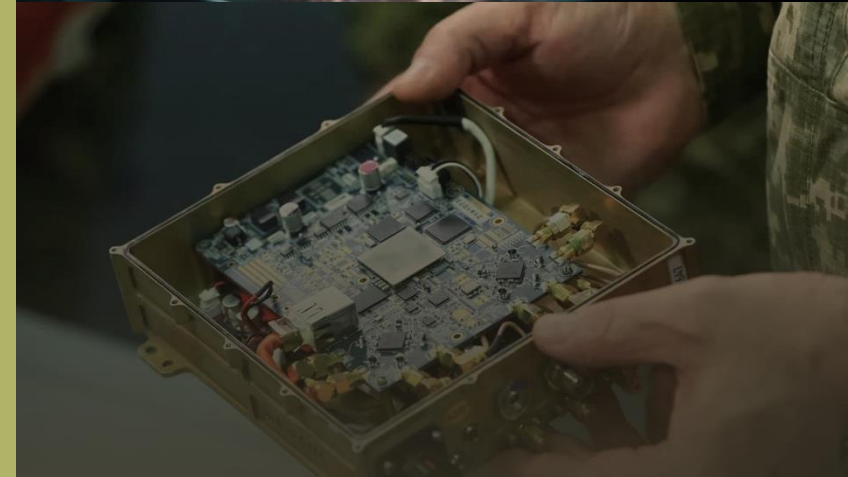
Ольга Уразовська

*заступник начальника управління –
начальник відділу УКРНОІВІ,
к.ю.н., адвокат*

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

ЗМІСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Твір – оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів).

Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори.

Автор - фізична особа, творчою діяльністю якої створено твір.

Інші суб'єкти майнових авторських прав: фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на підставі правочину або закону.

Авторське право діє протягом усього життя автора та 70 років після його смерті. Якщо твір був створений у співавторстві, авторське право діє протягом життя його авторів і 70 років після смерті останнього з них.

Права автора: особисті немайнові та майнові

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА АВТОРА:

- 1) право **вимагати визнання** свого авторства;
- 2) право **забороняти** під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом;
- 3) право **вимагати збереження** цілісності твору;
- 4) право **надати назву** твору або залишити його без назви;
- 5) право присвятити твір особі (особам), події або даті.

Особисті немайнові права належать лише автору та не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не входять до складу спадщини.

МАЙНОВІ ПРАВА СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА:

- 1) право на **використання** твору;
- 2) **виключне право дозволяти** використання твору;
- 3) право **перешкоджати** неправомірному використанню твору, в тому числі **забороняти** таке використання;
- 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Майнові права на твір належать його авторіві, якщо інше не встановлено договором чи законом. Входять до складу спадщини.

ЗМІСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

- Державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір, **здійснює УКРНОІВІ.**
 - Строк розгляду заявки на державну реєстрацію – **30 календарних днів.**
 - Державна реєстрація **НЕ** є обов'язковою, **АЛЕ** на практиці рекомендована *(для можливості належного ведення бухгалтерського обліку, оцінки майнових прав на твори та укладення договорів щодо розпоряджання ними).*

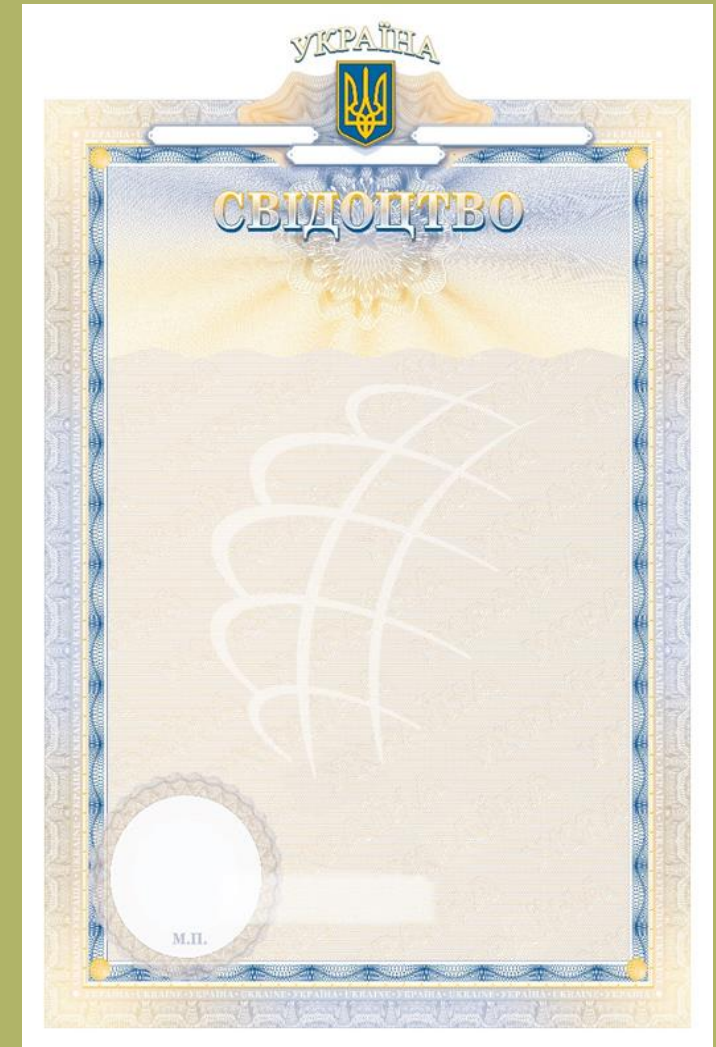
Збори за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти ІВ:

Розмір збору, гривень	Вид збору
255	за підготовку до держреєстрації авторського права від фізичних осіб
510	за підготовку до держреєстрації авторського права від юридичних осіб
510	за підготовку до держреєстрації договорів, які стосуються права автора на твір, від фізичних осіб
1020	за підготовку до держреєстрації договорів, які стосуються права автора на твір, від юридичних осіб

Детальна інформація про державну реєстрацію авторського права:
<https://nipo.gov.ua/derzhreiestratsiia-avtorskoho-prava/>

!!! Переваги державної реєстрації:

- засвідчити своє авторство на певний твір;
- зберегти дату створення твору, тобто дату, коли у автора або іншого суб'єкта виникли авторські права на твір;
- передати твір на зберігання;
- у комерціалізації творчих здобутків;
- при укладанні договорів стосовно використання творів;
- передати у спадок майнові права;
- для участі у публічних закупівлях;
- в опублікуванні твору під псевдонімом або анонімно;
- у доведенні свого авторства у судових спорах тощо.

Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір

ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА, зокрема:

- літературні твори наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо) у письмовій, електронній (цифровій) чи іншій формі;
- виступи, лекції, промови та інші усні твори;
- фотографічні твори;
- збірки творів, енциклопедії, збірки звичайних даних;
- ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, будівництва та інших сфер діяльності;
- **комп'ютерні програми;**
- **бази даних** (компіляції даних), якщо вони за доббором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності;
- інші твори.

Найчастіше у сфері ОПК об'єкти авторського права можуть бути представленими у вигляді: комп'ютерних програм, технічної документації (конструкторської, технологічної документації, технічних умов (ТУ), креслення тощо).

!!! Авторське право і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки.

ПРИКЛАДИ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА:

- № 138154 від 21.07.2025 **Комп'ютерна програма** «Модуль керування безпілотним наземним комплексом (системою) «ХМАРКА О»,
- № 136011 від 12.05.2025 **Науково-технічний твір** «ТЕХНІЧНІ УМОВИ ТУ У 30.1-45190997- 001:2024 «КОМПЛЕКС БОЙОВИЙ НАДВОДНИЙ СЕРЕДНІЙ УДАРНИЙ БАГАТОРАЗОВИЙ МОРСЬКИЙ БЕЗЕКІПАЖНИЙ «SARGAN-3000»,
- № 140718 від 10.11.2025 **Науково-технічний твір** «БЕЗПІЛОТНИЙ АВІАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС «КОНДОР 10» **ТЕХНІЧНІ УМОВИ ТУ У 30.3-45205421-002:2025»,**
- № 140725 від 10.11.2025 **Креслення** «Комплект конструкторської документації «Глушник для гранатомета»,
- № 138232 від 22.07.2025 **Збірка креслень** «40 мм некерований кумулятивний боєприпас КНБ-40БЧ»,
- № 141640 від 15.01.2026 **Комп'ютерна програма** «Комп'ютерна програма для роботи двигуна дрона-перехоплювача»,
- № 142021 від 28.01.2026 **Комп'ютерна програма** «Вбудоване програмне забезпечення модуля Moon та баражуючого боєприпасу Strike для автоматичного доведення баражуючих боєприпасів програмно-апаратним комплексом MoonStrike»,
- № 141646 від 15.01.2026 **Науковий твір** «Аналіз алгоритмів шифрування відеоданих, що передаються з БПЛА на наземну станцію»,
- № 141726 від 20.01.2026 **Креслення** «Детектора FPV Дронів FRANEK»,
- №142508 від 12.02.2026 **Комп'ютерна програма** «Підтримка прийняття рішення оператором безпілотного повітряного судна на основі метеорологічної інформації»

Тимчасове обмеження публікації відомостей стосовно реєстрації авторського права на об'єкти у сфері ОПК

З метою захисту інтересів держави у сфері оборони і безпеки в умовах воєнного стану ІР Офісом обмежено публікацію відомостей у сфері ОПК в електронному бюлетені «Авторське право і суміжні права» та на офіційному вебсайті ІР офісу sis.nipro.gov.ua.

Обмеження публікації буде діяти протягом періоду дії режиму воєнного стану та протягом тридцяти днів після його припинення або скасування та застосовано до таких відомостей:

- прізвище, ім'я по батькові (за наявності) та/або псевдонім автора (авторів);
- відомості про оприлюднення твору;
- анотація або реферат твору;
- прізвище, ім'я, по батькові або повне найменування особи (осіб), якій (яким) належать майнові права на твір;
- прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) або повне найменування представника.

Після припинення (скасування) режиму воєнного стану відомості щодо заявки будуть опубліковані в офіційному електронному бюлетені «Авторське право і суміжні права» та доступні на офіційному вебсайті ІР офісу через Спеціальну інформаційну систему в повному обсязі.

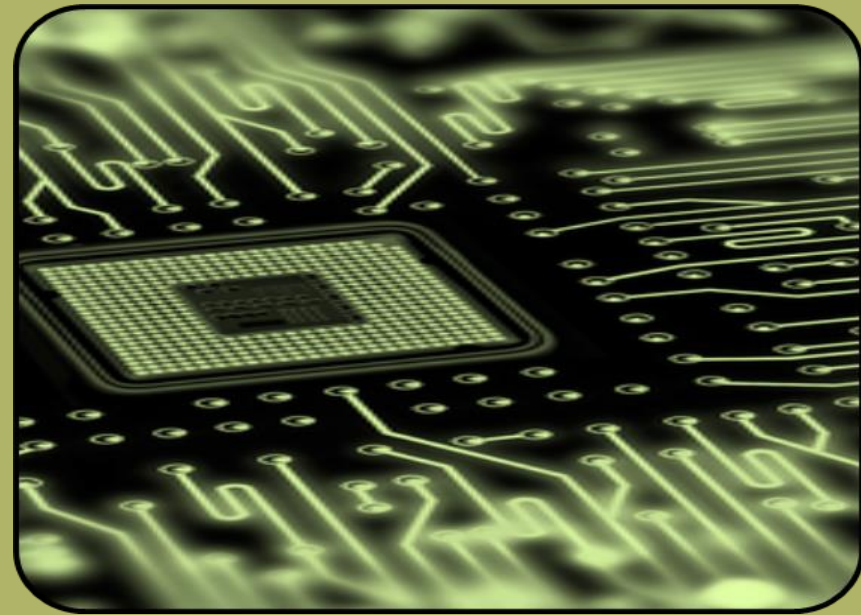
Водночас, свідоцтво містить повну інформацію.

Приклад клопотання щодо тимчасового обмеження публікації відомостей стосовно заявки

Виходячи з положень статті 64 Конституції України, статті 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указу Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» та інших актів, що продовжують воєнний стан в Україні, статті 73 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, пункту 5 частини третьої статті 4 Закону України «Про авторське право і суміжні права», пункту 11 розділу III Порядку державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 16.08.2023 № 11319, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 09.10.2023 за № 1760/40816, з метою захисту інтересів держави у сфері оборони і безпеки в умовах воєнного стану, прошу про виключення з публікацій в офіційному бюлетені «Авторське право і суміжні права» та у відкритому доступі до відомостей державних реєстрів через Спеціальну пошукову систему УКРНОІВІ відомостей щодо реєстрації авторського права на твір за заявкою №, а саме:

- прізвище, ім'я по батькові (за наявності) та/або псевдонім автора (авторів);
- відомості про оприлюднення твору; анотація або реферат твору;
- прізвище, ім'я, по батькові або повне найменування особи (осіб), якій (яким) належать майнові права на твір;
- прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) або повне найменування представника.
- Обмеження доступу до зазначеної інформації прошу застосовувати на період дії режиму воєнного стану.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ

Охорона комп'ютерної програми поширюється на комп'ютерні програми, виражені у вихідному або об'єктному кодах, якщо вони є оригінальними.

Охорона надається формі вираження комп'ютерної програми.

Графічний інтерфейс користувача, набір виконуваних функцій, формат файлів даних, які використовуються у комп'ютерній програмі для експлуатації її функцій, не є формами вираження комп'ютерної програми.

Ідеї та принципи, на яких ґрунтується будь-який елемент комп'ютерної програми, зокрема ті, на яких ґрунтується її інтерфейс, логічні схеми, алгоритми та мови програмування, не охороняються авторським правом.

Право на бази даних (компіляції даних): охороняються авторським правом, якщо вони за добором та/або упорядкуванням їх складових частин є результатом творчої діяльності.

Охорона баз даних не поширюється на комп'ютерні програми, що використовувалися під час створення або необхідні для функціонування баз даних.

Здебільшого на практиці найбільш ефективно застосовувати комплексну правову охорону (тобто на один виріб або його складові реєструвати різні ОПІВ)

Рекомендовано реєструвати все, що можна розібрати і відтворити шляхом зворотного інжинірингу, щоб запобігти ймовірності реєстрації вашої розробки іншими особами, які потім можуть заборонити виробляти те, що ви придумали першими.

На прикладі БПЛА:

- ✓ конструкція БПЛА або його частин може бути винаходом (корисною моделлю);
- ✓ зовнішній вигляд БПЛА або зовнішній вигляд його частин може охоронятися як промисловий зразок;
- ✓ софт, ТУ, конструкторська документація можуть бути об'єктом авторського права або комерційною таємницею;
- ✓ конфігурація створеного напівпровідникового виробу може охоронятися свідоцтвом на **компонування**;
- ✓ назва та/або логотип виробника, моделі БПЛА може охоронятися як **торговельна марка**.

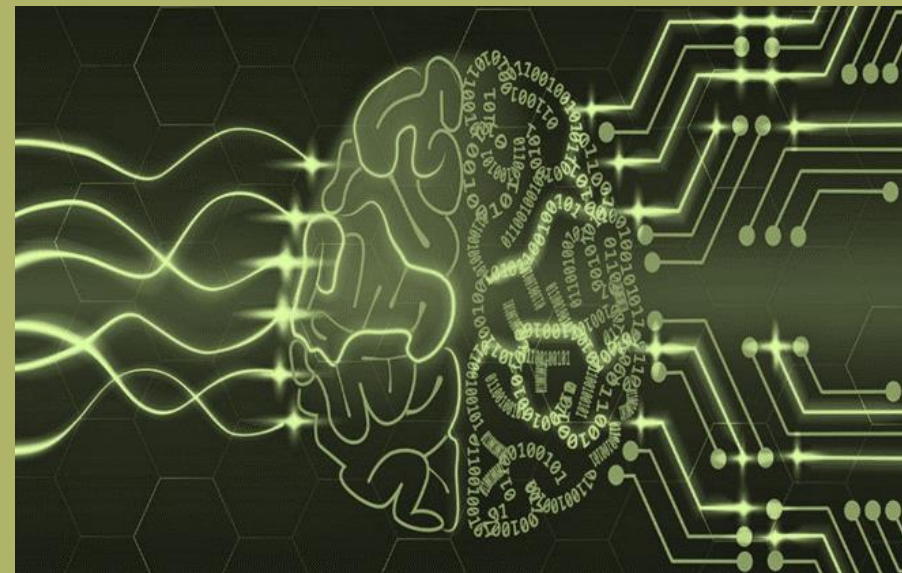
Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права

- трудовий договір (контракт) - в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір;
- договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права;
- договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права;
- ліцензійний договір на використання об'єкта авторського права;
- публічна ліцензія на використання об'єкта авторського права;
- інший правочин щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права.

Ліцензійний договір

- **вид ліцензії** (виключна, одиначна, невиключна);
- **сфера використання** об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання об'єкта);
- **територія використання**;
- **строк** на який надаються майнові права інтелектуальної власності;
- **вид ліцензійних платежів** за використання об'єкта права інтелектуальної власності, їх розмір, порядок та строки виплати;
- **інші умови**, які сторони договору вважають за доцільне включити у ліцензійний договір.

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Национальний орган інтелектуальної власності
Державна організація "Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій"
вул. Дмитра Годзика, 1, м. Київ-42, 01601

ЗАЯВА
на державну реєстрацію авторського права на твір

Номер заявки _____ Дата подання _____
(зазначається УЗРНОБ) (зазначається УЗРНОБ)

1. Відомості про твір

1.1. Вид і повна назва твору
Літературний письмовий твір «Лісова казка про сім'ю Імачків»

1.2. Скорочена назва твору* «Імачки»

1.3. Анотація або реферат твору*
Лісова казка про задоволе життя лісових мешканців.
(рекомендованої розмір - до 300 друкованих знаків)

1.4. Дата остаточного завершення роботи над твором: число 01 місяць 01 рік 2023

1.5. Відомості про оприлюднення твору*
Петренко П. П. Лісова казка про сім'ю Імачків - К.: Джерело, 2023. - 200 с.
(зазначає дату (рік) та форму (спосіб) оприлюднення твору)

1.6. Відомості про твір, щодо якого цей твір є похідним*
не є похідним твором
(зазначає, на основі якого твору зроблено переклад, адаптацію, аранжування тощо, їх пріоритетність)

1.7. Відомості про твір або частину твору, що виключено до твору, права на який реєструються*
до твору не виключено інші твори
(зазначає інші твори та їх авторів, а також пріоритетність їх включення до твору)

1.8. Відомості про попередню реєстрацію*
попередня реєстрація відсутня
(якщо так, зазначає дату та номер попередньої державної реєстрації в Україні авторського права і (або) договору, який стосується майнових прав на твір)

Заявку на державну реєстрацію авторського права подає суб'єкт авторського права:

- автор твору (первинний суб'єкт авторського права);
- спадкоємець автора (в разі наявності свідчення про спадщину);
- інші фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі закону (роботодавець щодо службового твору, замовник щодо твору створеного за замовленням).

1.1. Вид твору визначається відповідно до статті 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та назва твору - відповідно до назви вказаної на примірнику твору.

1.2. Зазначається за наявності

1.3. Короткий опис (виклад змісту) твору **не більше 300 друкованих знаків.**

1.5. За наявності оприлюднення зазначається дата (рік) та форма (спосіб) оприлюднення твору (опублікування статті в журналі, опублікування книги, публічний показ фільму тощо). До заявки додається документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (титильна сторінка, зміст, скріншот вебсторінки тощо).

1.6. Зазначається, на основі якого твору зроблено переклад, адаптацію, аранжування тощо, їх правомірність (назва твору, автор, права на створення похідного твору надано договором від_ №_). До заявки додається документ, що підтверджує згоду на створення похідного твору від суб'єкта (суб'єктів) авторського права на використаний твір (твори) у випадках, коли така згода передбачена Законом.

1.7. Зазначаються твори та їх автори, а також правомірність їх включення до твору (назва твору, автор, права на включення в збірку творів надано за договором від_ №_). До заявки додається документ, що підтверджує згоду на включення твору до збірки від суб'єкта (суб'єктів) авторського права на використаний твір (твори) у випадках, коли така згода передбачена Законом.

1.8. Якщо так, зазначити дату та номер попередньої державної реєстрації в Україні авторського права і (або) договору, який стосується майнових прав на твір.

Підстави для захисту авторського права

Підставами для захисту особистих немайнових та/або майнових авторських і суміжних прав є будь-яке порушення, невизнання або оспорювання таких прав, а також створення загрози порушення таких прав.

Постанова ВС КЦС від 22.05.2023 року у справі № 760/16961/19

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111125576>

Предмет позову: незаконне використання програмного забезпечення та привласнення авторства на такі об'єкти.

Всупереч Закону України «Про авторське право і суміжні права» без згоди та дозволу позивача як співавтора твору відбулася зміна назви твору (комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1» на іншу назву, а саме - комп'ютерна програма «Л8»). Позивач не надавав будь-якої згоди на зміну назви твору, це зроблено з метою надання комп'ютерній програмі «Л8», яка є протиправною переробкою твору комп'ютерна програма «ІНФОРМАЦІЯ_1», ознак новоствореного самостійного твору. В задоволенні позовних вимог відмовлено. Позивач не долучив до матеріалів справи ні примірників модифікацій (версій) комп'ютерної програми «ІНФОРМАЦІЯ_1» ні свідоцтв про реєстрацію авторського права на модифікації (версії) твору та комп'ютерну програму «Л8».

Постанова ВС КГС від 10.02.2022 року у справі № 910/2168/21
<https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=103281678>

Предмет позову: заборона використання комп'ютерної програми, стягнення 66.000,00 грн.

Відповідач під час своєї господарської діяльності здійснив протиправне відтворення комп'ютерної програми. Доказів щодо укладення Відповідачем ліцензійних договорів на право відтворення та використання у своїй господарській діяльності об'єкта авторського права (комп'ютерної програми), матеріали справи не містять.

Позовні вимоги задоволені в повному обсязі.

Міжнародна судова практика: Федеральний суд США з розгляду претензій (COFC) ухвалив Рішення щодо відшкодування збитків за порушення авторських прав Міністерством оборони США у справі 4DD Holdings, Inc. (надалі – «Позивач») проти Сполучених Штатів (надалі – «Відповідач»), справа № 15-945С.

<https://cases.justia.com/federal/district-courts/federal-claims/cofce/1:2015cv00945/31495/352/0.pdf>

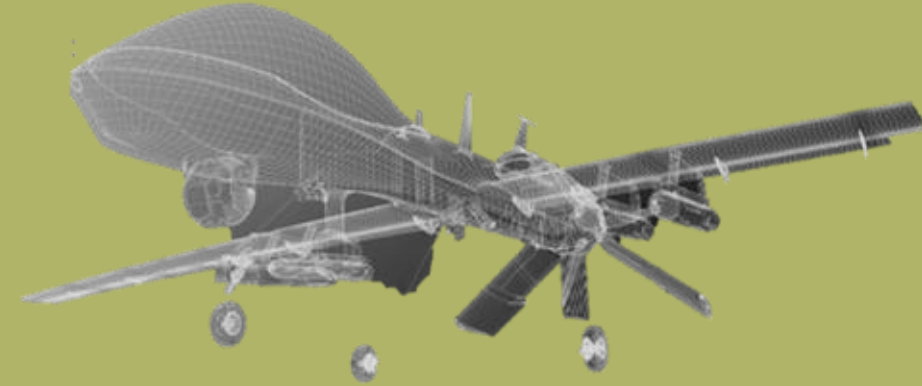
Обставини справи: Відповідач придбав 64 ліцензії на ядро та 50 місць для програмного забезпечення “Tetra Healthcare Federator” (TETRA) Позивача за 1 мільйон доларів. Ліцензійна угода між Позивачем та Відповідачем прямо забороняла користувачам (включаючи уряд) створювати додаткові копії програмного забезпечення. Відповідач порушив дану умову.

Позовні вимоги задоволені в повному обсязі, суд присудив Позивачу 12 мільйонів доларів за створення Відповідачем десятків тисяч копій комерційного комп'ютерного програмного забезпечення Позивача.

Консультації з питань державної реєстрації авторського
права на твір та державної реєстрації договорів, які
стосуються права автора на твір

+380 (44) 494-06-87

+380 (44) 494-06-20

Надання платних послуг:
з питання промислової власності

anna.babinska@nipo.gov.ua

з питання авторського права

+380 (44) 494-06-20

kateryna.riabchuk@nipo.gov.ua

Дякую за увагу!

office@nipo.gov.ua

вул. Дмитра Годзенка, 1, Київ,
01601, Україна

olha.urazovska@nipo.gov.ua

+380444940569

